

УДК 81'373.232.1(=161.2)

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2021-85-4>

ФЕНОМЕН ПРОПРІАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ

Чорноус Оксана В'ячеславівна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри загальної підготовки
та соціальної роботи
Кропивницького інституту державного
та муніципального управління
trollly@ukr.net
orcid.org/0000-0001-8770-8869*

Мета. Метою дослідження є окреслення межі між апелювальною та пропріальною лексикою, а також систематизація основних диференційних ознак онімів.

Методи. У роботі використані метод аналізу наукової літератури для виявлення різних поглядів учених на межу між апелювативами та пропріативами; спостереження, аналіз, а також описовий, порівняльно-історичний методи для виявлення специфіки розмежування власних та загальних назв; порівняльний метод для виявлення спільного та відмінного щодо деяких специфічних ознак власних та загальних назв; методи узагальнення та абстрагування для встановлення загальних закономірностей розмежування апелювативів та пропріативів, а також систематизацію специфічних ознак власних назв.

Результати. У науковій розвідці зосереджено увагу на дискусії, яка розгорнулася в науковій спільноті щодо наявності або відсутності чіткої межі між загальними та власними назвами. Окреслено різні позиції вітчизняних та зарубіжних науковців з цього питання, проведено їх аналіз. У результаті виявлено низку аргументів, які видаються однозначними або доволі спірними. Простежено наукові пошуки вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо специфічних ознак онімів, упорядковано їх перелік із 27 позицій. Відмінності пропріативів та апелювативів дослідники шукають у функціях, властивостях, закономірностях розвитку, сутності та мовних особливостях, контексті, етимології та перекладі. Виокремлено також такі ознаки, які визнаються лише деякими науковцями з огляду на їх підтримку або заперечення теорії асемантичності власних назв. Виявлено суттєві відмінності та деякі подібні риси між займенниками та власними назвами.

Висновки. Відома ще з давніх часів дискусія про межу між загальними та власними назвами й на сьогодні не має остаточного розв'язання. У результаті аналізу різних підходів більш переконливим видається, що власні та загальні назви значно різняться за своїми характеристиками, призначенням, але при цьому тісно взаємодіють, взаємодоповнюють одне одного, що демонструють процеси онімізації та апелювативізації. Зроблено припущення, що виявлений спектр специфічних ознак онімів може бути доповнений з огляду на нові дослідження онімної лексики.

Ключові слова: загальні назви, власні назви, межа між двома класами лексики, специфічні ознаки онімів, займенник.

THE PHENOMENON OF PROPER NAMES

Chornous Oksana Viacheslavivna,
*Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor,
Head of the Department of General Training and Social Work
Kropyvnytskyi Institute of State and Municipal Governance
trollly@ukr.net
orcid.org/0000-0001-8770-8869*

Purpose. The task of the study is to define the boundary between common and proper names, and to systematize the main differential characteristics of the onyms.

Methods. The research is based on different scientific methods. A scientific literature review was used to demonstrate how statements about boundary between appellatives and propriatives are changing and developing over time. Observation, analysis as well as the descriptive and comparative methods were used for identifying distinctions between proper and common names. Comparative method was used for identifying common and distinct peculiarities of proper and common names. Generalization and abstraction techniques were used to establish broad patterns of distinction between common and proper names, as well as systematization of specific features of proper names. Significant differences and some similarities between pronouns and proper names were described.

Results. The article focuses on the debate in the scientific community about whether there is a clear distinction between common and proper names. Various positions of scientists on this issue have been identified and analysed. As a result, a number of arguments have been identified that are clearly or fairly contentious. The scientific works of Ukrainian and foreign researchers on the specific of proper names have been studied and a list of them has been organized (27 characteristics). Differences in proper and common names are sought in functions, nature and linguistic characteristics, context, etymology and translation. It also highlights features that are recognized by some scholars because of their support or the negation of the theory of the non-existence of semantics in proper names.

Conclusions. The debate on the boundary between common and separate names, which dates back to ancient times, has not yet been definitively resolved. From the analysis of the different approaches, it appears more convincing that the proper and common names differ considerably in their characteristics, in their purpose, but they interact closely and complement each other. This is what onymization and apelativization processes demonstrate. It has been suggested that the list of specific characteristics of proper names can be augmented as a result of new research on the proper names.

Key words: common names, proper names, boundaries between two classes of lexicon, specific characteristics of proper names, pronouns.

1. Вступ

У класичних студіях з ономастики усталилася думка про особливий статус онімів (Суперанская, 1985: 4), їхню специфічність (Бондалетов, 1983: 15, Гродзинский, 1973; Сингаївська, 2013: 366), унікальність, яку власні назви демонструють за різними параметрами. Це твердження було верифіковано в багатьох фундаментальних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених, які охоплюють широкий спектр питань: загальна теорія пропріативів, їх вичерпна характеристика як мовних одиниць, парадигми функціонування, методи вивчення, семантичні теорії тощо. Дослідницька увага до них дала чимало відповідей, проте не всі теоретичні проблеми вивчення пропріативів остаточно розв'язані або мають однозначне трактування в сучасній ономастиці. Зокрема, досі не було вироблено цілісного погляду на те, якою є демаркаційна лінія між власними та загальними назвами як двома класами лексики. Також відносно рідко науковці вдаються до систематизації основних диференційних ознак власних назв, обмежуючись описом тих із них, які найбільше відповідають завданням їхнього дослідження. З огляду на ці прогалини запропоновано дослідження, **метою** якого є окреслення межі між апелятивною та пропріальною лексикою, а також систематизація основних диференційних ознак онімів. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) описати класичні та сучасні підходи, що сформувалися у вітчизняній та зарубіжній науці до визначення межі між загальними та власними назвами; 2) систематизувати погляди учених на диференційні ознаки власних назв та упорядкувати перелік таких ознак. У роботі використано **метод** аналізу літератури для виявлення різних поглядів учених на межу між апелятивами та пропріативами; спостереження, аналіз, а також описовий, порівняльно-історичний методи для виявлення специфіки розмежування власних та загальних назв; порівняльний метод для виявлення спільного та відмінного щодо деяких специфічних ознак власних та загальних назв; методи узагальнення та абстрагування для встановлення загальних закономірностей розмежування апелятивів та пропріативів, а також систематизацію специфічних ознак власних назв.

2. Межа між апелятивами та пропріативами як наукова проблема

Дискусія щодо демаркаційної лінії між двома класами лексики сягає своїм корінням праць стоїків, зокрема філософа Хрисиппа (280–207 рр. до н.е.) та Діогена (412–323 рр. до н.е.), які диференціювали власні (ονοματα) та загальні (προσηγοριαί) назви (Swiggers, 2007: 57–58). Сформована стародавніми філософами опозиція «апелятиви – пропріативи» існувала в найпростішому вигляді фактично до XIX ст. та являла собою протиставлення «назва індивідуального об'єкта – назва класу об'єктів». Спробу трансформувати цю схему зробив британський філософ Дж. Мілля, виокремивши загальні назви та дві категорії індивідуальних назв: денотативні (власні назви типу *Джон*) та денотативно-конотативні (описи типу *батько Сократа*) (Черноскутов, 2016: 121). Німецький логік Г. Фреге розрізняв власні імена, які позначають конкретні предмети, функційні вирази, що встановлюють зв'язки між предметами (Лебідь, 2015), а також категорію назв, яка інтегрує апелятиви, використані на позначення індивідуального денотата (Pazukhin, 1988: 39). Як дві дискретні категорії сприймали апелятиви та пропріативи А. Гардінер, Б. Расселл, Х. С. Сьоренсен, на переконання яких межа між цими класами є однозначною (Tse, 2000: 491).

При цьому вже на початку XX ст. про хисткість та відносність кордону між пропріальною й апелятивною лексикою заявили Л. Леві-Брюль та Н. Марр, які спеціалізувалися на вивченні мов примітивних спільнот (Вельмезова, 2001: 11). Обидва дослідники зауважують специфічний характер загальних назв: майже кожен апелятив пов'язується з окремою, унікальною ситуацією («немає ані роду, ані виду: кожний дуб, кожна сосна, кожна трава має своє особливе ім'я») (Леві-Брюль, 1994: 135), у результаті в словниковому складі первісних мов спостерігається надмір онімів, а межа між власними й загальними назвами доволі умовна.

Сьогодні наукова спільнота дотримується контрастивних підходів у цьому питанні. Переважна більшість науковців обстоює думку про відносність такої межі, аргументуючи тісною взаємодією апелятивів та пропріативів, творенням власних назв від загальних, а також їхньою здатністю набувати характеру апелятивів (Мельникова, 2015: 182). Приклади таких «напівназв», у яких не був завершений процес онімізації, продемонстрував ще в 1965 р. відомий російський дослідник В. Никонов, уналежнюючи до них утворення типу *село Село* (Никонов, 2011: 18). Переконаливими видаються також спостереження О. Білецького, де зміна контексту або мовленнєвої ситуації здатна легко трансформувати власну назву *Сократ* у загальну і, навпаки, загальну *філософ* у власну (Белецкий, 1972: 160). На його думку, теоретично кожна лексема в мовленні може виконувати функцію ідентифікації «одиниці» та функціонувати як власна назва (в цьому аспекті відзначаємо близькість поглядів О. Білецького та Г. Фреге). Відсутність абсолютної межі між власними та загальними назвами підтверджував також Л. Булаховський, обґрунтовуючи тим, що чимало власних назв походять від загальних (Надежда, Вера, Любовь, Людмила) і навпаки (табор, сандвич, бойкот, хуліган, галіфе, френч тощо) (Булаховський, 1954: 100–101). Про постійний обмін між власними та загальними назвами писав також О. Реформатський (Реформатский, 2004: 66). Відтоді було проведено низку досліджень, які довели, що наразі існує проміжковий шар онімів, які не втрачають своїх зв'язків із відповідними апелятивами. До таких, наприклад, належать епонімні одиниці (*джоуль, паскаль, кюрій, Machiavellism* тощо) (Ковальчук, 2019: 45).

Іншу позицію обстоював знаний український ономаст Ю. Карпенко, який наполягав на абсолютності межі між онімами та апелятивами. У зарубіжній ономастиці такий підхід кваліфікується як класичний. Угорський лінгвіст, автор фундаментальної праці із семантики «The principles of semantics» (1959) С. Ульманн, наприклад, пояснює кардинальну відмінність між власними та загальними назвами, звертаючись до референта: загальні стосуються лише предметів, а власні – людей або місць, тож межа між ними є чіткою (Ullmann, 1962: 77). Прихильник

корпусної лінгвістики Юен Ван Граці Це у своїй праці наводить чек-лист критеріїв, яким згідно з класичним підходом повинен відповідати «справжній» (true) онім: особливості на рівні орфографії (капіталізація онімів), морфології (уживання онімів в однині, відсутність суфіксів множини), синтаксису (відсутність артиклів, брак модифікації) та лексикології (унікальність, лексична непрозорість) (Tse, 2000: 493). Відсутність цих показників у загальних назв є, на перший погляд, очевидною підставою, щоб вважати межу між загальними та власними назвами абсолютно чіткою. Однак запропонований підхід обмежується суто мовним аспектом, нівелюючи мовленнєвий. До того ж, навіть ті мовні критерії, які були запропоновані як диференційні, для онімів, насправді є актуальними не для всіх власних назв. Так, на відміну від «чистих» (pure) онімів, які відповідають усім критеріям (Britain), є власні назви, які порушують один або навіть кілька з них одразу: уживаються з артиклем (the Transkei, the Alps), мають форму множини (the Alps), лексично прозорі (Cogress, the Alps) (Tse, 2000: 495). А отже, варто говорити про пропріативи, які акумулюють усі особливості онімів, а також такі власні назви, які перебувають на межі між онімами та апелятивами.

Знана ономастика О. Суперанська описала дихотомію «онома – апелятив» за допомогою виразного порівняння: «Якщо загальну лексику порівняти із сонцем, навколо якого обертаються планети, то кожний тип спеціальної лексики (географічні назви, імена людей, наукові терміни, різні номенклатури) можна уявити у вигляді різноманітних супутників, які супроводжують загальний словниковий склад. При цьому кожний тип спеціальних слів знаходиться на своїй орбіті й тому не зіштовхується з іншими» (Суперанская, 1985: 4). Дотримуючися думки про те, що власні та загальні назви значно різняться за своїми характеристиками, призначенням (мають «свої орбіти»), при цьому вони тісно взаємодіють, взаємодоповнюють одне одного (становлять єдину «сонячну систему»), що демонструють процеси онімізації та апелятивізації.

3. Спектр диференційних ознак власних назв

Відмінності пропріативів та апелятивів дослідники шукають у різних аспектах: у функціях та контексті (Белецкий, 1972: 167, 160), властивостях (Суперанская, 1978: 32–33), закономірностях розвитку (Никонов, 1974: 6), сутності та мовних особливостях (Карпенко, 1975: 49), етимології та перекладі (Bréal, 1897: 198).

Основними диференційними ознаками власних назв є:

1) **функційна вторинність**: пропріативи є вторинною назвою денотата, яка покликана доповнювати, уточнювати первинну назву (Бондалетов, 1983: 21; Мельникова, 2015: 182; Торчинська, 2016: 221);

2) **одичність**: власні назви позначають одиничні, унікальні об'єкти (Bloomfield, 1933: 205; Милль, 2011: 78; Торчинська, 2016: 221). Монореферентність як градієнтну рису онімів неодноразово обговорювали в науковій літературі, особливо у зв'язку з особовими іменами та топонімами (на практиці особові імена та назви географічних об'єктів часто дублюються). Шляхи розв'язання цієї невідповідності спочатку шукалися в омонімії (Чернобров, 2002: 16) та полісемії, зокрема вважалося, що оніми, які мають кілька денотатів, усе-таки мають різний смисл, оскільки використовуються для різних референтів (Gardiner, 1954), згодом було визначено, що дублювання пропріативів жодним чином не суперечить принципу «кожна назва обов'язково призначена для іменування лише одного об'єкта» (Clark, 1995: 109);

3) **індивідуальність**: власні назви присвоюються індивідуальним об'єктам (Мельникова, 2015: 182; Суперанская, 1973: 342). У деяких сучасних працях позиціонуються два типи «індивідуальних» об'єктів: а) унікально-специфічні, назви яких не застосовуються до інших об'єктів, тож у будь-якому контексті репрезентується та сама унікальна інформація; б) контекстуально-специфічні – їхні назви можуть застосовуватися до різних об'єктів, а індивідуальність інформації залежить від контексту (Левочкина, 2018: 29);

4) **локалізованість**: за допомогою власної назви об'єкт завжди чітко визначений, обмежений, окреслений (Суперанская, 1973: 324; Торчинська, 2016: 221), хоч існує думка, що це не є загальнообов'язковим для всіх онімів, а насамперед для топонімів і космонімів (Торчинський, 2009: 7);

5) **конкретність**: що конкретніше предмет, то вищою є його здатність мати власну назву (Суперанская, 1985: 28); у більшості мов світу оніми належать до класу конкретних іменників (Бондалетов, 1983: 20–23);

6) **предметність**: оніми завжди предметні й надаються тим реаліям, що сприймаються як предмети (Ермолович, 2001: 11; Суперанская, 1985: 28; Торчинська, 2016: 221);

7) **однозначність**: оніми нерідко дають однозначну вказівку на названий ними об'єкт (Арутюнова, 1976: 12; Суперанская, 1985: 15];

8) **довільність**: оніми значною мірою довільні в присвоєнні (Ермолович, 2001: 10; Мельникова, 2015: 182);

9) **індивідуальність кожного акта номінації** (Суперанская, 1985: 164);

10) **енциклопедичність**: оніми мають підвищений зв'язок із культурно-історичним тлом, на якому вони виникли, концентрують екстралінгвальну інформацію (Лучик, 2013: 125; Мельникова, 2015: 182; Суперанская, 1985: 164; Торчинська, 2016: 221; Щерба, 1974: 278);

11) **здатність номінувати**: власні назви називають об'єкти (Бондалетов 1983: 20–21; Ермолович, 2001: 9; Карпенко, 1974: 4–6; Лучик, 2010: 136; Мельникова, 2015: 182; Реформатский, 2004: 21; Уфимцева, 1968: 72; Чучка, 2005: V); вважається, що оніми здійснюють номінацію у двох аспектах – дистинктивному (виділяють об'єкт) та інтеграційному (об'єднують носіїв однієї власної назви у загальний клас) (Топорова, 1996: 6);

12) **здатність ідентифікувати**: ідеться про здатність пов'язувати онім із конкретним об'єктом, ототожнювати (Арутюнова, 1976: 12; Бондалетов 1983: 20–2; Лучик, 2010: 136; Мельникова, 2015: 182; Фоякова, 1990: 21; Уфимцева, 1968: 72); наприклад, встановлювати, що два Джона Сміта насправді є тією самою людиною (Keats-Rohan, 2007: 152);

13) **здатність індивідуалізувати (диференціювати)**: власні назви виділяють об'єкт із класу однорідних і протиставляють його іншим (Bréal, 1897: 192–196; Карпенко, 1975: 46–50; Лучик, 2010: 136; Чучка, 2005: V), наприклад, допомагають відрізнити одного Джона Сміта від іншого Джона Сміта (Keats-Rohan, 2007: 152);

14) **кількісне переважання**: у кожній мові онімів набагато більше, ніж апелятивів (Суперанская 1985: 5; Торчинська, 2016: 221);

15) **низька частота вживання**: основу мовлення складають апелятиви, які вживаються незрівнянно частіше, ніж оніми (до 5% обсягу неспеціалізованого тексту); кожна людина знає невелику кількість онімів і значно більше апелятивів (Суперанская, 1985: 5);

16) **незакінченість ономастичної номінації** (Торчинська, 2016: 221);

17) **неперекладність**: оніми не підлягають перекладу і мають можливості усвідомленого регулювання з боку носіїв мови (Bréal, 1897: 197; Арутюнова, 1976: 327; Ермолович, 2001: 14; Лучик, 2013: 125; Мельникова, 2015: 182; Толстой, 1997: 395; Торчинська, 2016: 221);

18) **інтернаціональність**: оніми часто мають схоже звукове або й графічне оформлення в різних мовах;

19) **функційна обмеженість**: нездатність утворювати повноцінний текст (Торчинська, 2016: 221);

20) **соціальна зумовленість**: власні назви існують у суспільстві та для нього, саме воно зумовлює вибір власних назв (Никонов, 1974: 8); забезпечують місце кожній людині в соціальній структурі (Леви-Брюль, 1994: 41–42, 274), зокрема вписують її в культурний простір – правові, релігійні, моральні тощо відносини (Голомидова, 1998: 64–65);

21) **відсутність зв'язку смислових компонентів власної назви зі смисловою лінією тексту, у якому вони вживаються** (Суперанская, 1985: 164);

22) **генетична вторинність**: значна частина онімів спродукована на основі загальних назв (Бондалетов, 1983: 21; Белецкий, 1972: 12; Реформатский, 1967: 38; Худаш, 2013: 4);

23) **специфіка онімів на морфологічному рівні**: з усього багатоманіття морфем використовується незначна їх кількість, однак систематично (деякі морфемі є суто ономастичними) (Мельникова, 2015: 182); власні назви у формі однини часто не піддаються плюралізації та навпаки (Tse, 2000: 491; Мельникова, 2015: 182).

24) **специфіка онімів на фонологічному рівні**: пропріативи не мають чіткого та строгого фонематичного складу, здатні запозичуватися з однієї мови в іншу, не змінюючи зовнішнього оформлення; запозичений онім пристосовується до норм та правил мови-приймача, отримує її фонологічне та морфологічне оформлення, у разі запозичення онім довше зберігає свою індивідуальність (Bréal, 1897: 192–196; Мельникова, 2015: 182; Реформатский, 1967: 72);

25) **специфіка онімів на фонетичному рівні**: оніми мають акцентуаційні особливості (Мельникова, 2015: 182);

26) **специфіка онімів на рівні орфографії**: графічно оніми маркуються великою літерою (Tse, 2000: 491) (ця норма не є абсолютною мовною універсалією, адже, наприклад, у німецькій мові всі іменники пишуться з великої літери (Langendonck, 2007: 8), до того ж, це може бути зумовлено орфографічними традиціями минулого (наприклад, у рукописі «Слова про похід Ігорів» великі літери не застосовувалися, що не означає відсутності власних назв (Карпенко, 2009: 115); демонструють варіативність написання, довше зберігають давню форму (Мельникова, 2015: 182);

27) **специфіка онімів на синтаксичному рівні**: на відміну від апелятивів компоненти власних назв не завжди є контрастивними: гарна книга – погана книга – цікава книга / Long Island (Tse, 2000: 492; Motschenbacher, 2020).

Окрім названих, виокремлюємо також такі ознаки, які визнаються лише деякими науковцями: на відсутність безпосереднього зв'язку з поняттям вказують прихильники асемантичності онімів або ж своєрідності їхньої семантики (Арутюнова, 1976: 12; Белецкий, 1972: 12; Беляев, 2001: 54; Галкина-Федорук, 1956: 53–54; Карпенко, 1974: 4–6; Лучик, 2013: 125; Реформатский, 2004: 13; Суперанская, 1973: 324; Торчинська, 2016: 221; Чучка, 2005: V); їх опоненти відстоюють наявність значення в пропріативів у певному контексті (Мельникова, 2015: 182).

Власні назви часто порівнюють із займенниками. Їх єднає здатність виконувати саме референційну функцію, а не дескриптивну, але водночас розмежовує принципова відмінність (Motschenbacher, 2020): оніми утворюють відкритий клас слів, який передбачає розширення його кількісного та якісного складу, тоді як займенники чітко визначені в українській мові та нових одиниць не утворюють. У деяких мовах оніми здатні поєднуватися лише з прикметниками на відміну від займенників.

4. Висновки

Отже, відома ще з давніх часів дискусія про межу між загальними та власними назвами й на сьогодні не має остаточного розв'язання, адже наукова спільнота дотримується досі діаметральних поглядів на демаркаційну лінію між цими двома класами, обґрунтовуючи свої позиції надійними, а часом суперечливими доказами. У результаті їхнього аналізу більш переконливим видається, що власні та загальні назви значно різняться за своїми характеристиками, призначенням, але при цьому тісно взаємодіють, взаємодоповнюють одне одного (становлять єдину «сонячну систему»), що демонструють процеси онімізації та апелятивізації. Відмінності пропріативів та апелятивів дослідники шукають у функціях, властивостях, закономірностях розвитку, сутності та мовних особливостях, контексті, етимології та перекладі. Узявши до уваги наукові пошуки вітчизняних та зарубіжних дослідників у цьому аспекті, упорядковуємо докладний перелік специфічних ознак власних назв. Водночас передбачаємо, що запропонований перелік може бути не остаточним, оскільки наразі ще продовжується студіювання нових класів ономастичної лексики, а деякі ще потребують комплексного ґрунтового дослідження, які можуть доповнити висновки нашої роботи новими даними.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл. Логико-семантические проблемы. Москва : Наука, 1976. 383 с.
2. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания: (ономастика). Киев : Изд-во Киев. ун-та, 1972. 209 с.
3. Беляев А.Н. Семантика и структура немецких гидронимов : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Уфа, 2001. 192 с.
4. Бондалетов В.Д. Русская ономастика. Москва : Просвещение. 1983. 224 с.
5. Булаховский Л.А. Введение в языкознание. Москва : Учпедгиз, 1954. 174 с.
6. Вельмезова Е.В. Имена собственные в двух эволюционистских теориях начала XX века. *Имя: внутренняя структура, семантическая аура, контекст*: тезисы международной научной конференции (Москва, 30 янв. – 2 фев. 2001 г.). Москва, 2001. Ч. 1. С. 10–12.
7. Галкина-Федорук Е.М. Слово и понятие. Москва : Учпедгиз, 1956. 56 с.
8. Голомидова М.В. Искусственная номинация в русской ономастике. Екатеринбург, 1998. 232 с.
9. Гродзинский Е.В. Очерк общей теории имен собственных. Москва : Наука, 1973. 87 с.
10. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур. Москва : Р. Валент, 2001. 200 с.
11. Карпенко Ю.А. Русская ономастика: Программа специального курса для студентов филологического факультета. Одесса, 1974. 17 с.
12. Карпенко Ю.О. Теоретичні засади розмежування власних і загальних назв. *Мовознавство*. 1975. № 4. С. 46–51.
13. Ковальчук О.П. Структурно-семантичні особливості епонімів англійської та української мов : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Львів, 2019. 20 с.
14. Лебідь А.Є. Парадигма реалізму: істина в логіко-семантичній системі Г. Фреге. *Світогляд-Філософія-Релігія*. 2015. Вип. 8. С. 68–81.
15. Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении. Москва : Педагогика-Пресс, 1994. 608 с.
16. Левочкина С.В. Лінгвокогнітивні аспекти онімів у художньому тексті в жанрі фентезі (на матеріалі творів Урсули Ле Гуїн) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 306 с.
17. Лучик В. Спроба охопити неохопне (рецензія). *Українська мова*. 2010. № 2. С. 135–140.
18. Лучик В.В. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 2013. Т. 10. 784 с.
19. Мельникова Ю.Н., Шигорева Е.С. Статус имен собственных в лексической системе (в сопоставлении с именами нарицательными). *Лексикография и коммуникация – 2015* : материалы I междунар. науч. конф. (Белгород, 23-24 апр. 2015 г.). Белгород, 2015. С. 181–188.
20. Милль Дж. Ст. Система логики силлогистической и индуктивной. Москва : ЛЕНАНД, 2011. 832 с.
21. Никонов В.А. Введение в топонимику. 2-е изд. Москва : Издательство ЛКИ, 2011. 184 с.
22. Никонов В.А. Имя и общество. Москва : Наука, 1974. 280 с.
23. Реформатский А.А. Введение в языковедение : учебник для вузов. 5-е изд., испр. Москва : Аспект Пресс, 2004. 536 с.
24. Сингаївська Г.В. Власне ім'я в лексико-семантичній системі мови. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2013. Вип. 24. С. 365–373.
25. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. Москва : Наука, 1973. 366 с.
26. Суперанская А.В. Что такое топонимика. Москва : Наука, 1985. 182 с.
27. Суперанская А.В., Сулова А.В. О русских именах. Ленинград : Лениздат, 1978. 214 с.
28. Толстой Н. Еще раз о «семантике» имени собственного. *Избранные труды*. Москва : Языки русской культуры, 1997. Т. 1. Славянская лексикология и семасіологія. 520 с.
29. Торчинська Т.А. Мовленнєвий розвиток молодших школярів на ономастичному змісті навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2016. Вип. 55. С. 220–225.
30. Торчинський М.М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв. Хмельницький, 2009. 374 с.
31. Уфимцева А.А. Слово в лексико-семантической системе языка. Москва : Наука, 1968. 272 с.
32. Худаш М. Походження імен та релігійно-міфологічні функції давньоукраїнських і спільнослов'янських язичницьких божеств. *Мандрівець*. 2013. № 2. С. 4–16.
33. Чернобров А.А. Философские и логикометодологические основы теории номинации (на материале английских и русских собственных имен) : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04. Москва, 2002. 38 с.
34. Черноскутов Ю.Ю. Развитие семантических идей в Британской логике XIX века. *Радио.ру*. 2016. № 2(17). С. 111–133.
35. Чучка А.П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник. Львів : Світ, 2005. XLVIII, 701 с.
36. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. Ленинград : Наука, 1974. 428 с.
37. Bloomfield L. Language. New York : Holst, Rinehart & Winston. 1933. 564 p.
38. Bréal M. Essai de sémantique. Science des significations. Paris : Hachette 1897. 349 p.
39. Clark C. Socio-economic status and individual identity. *Words, Names and History. Selected Writings of Cecily Clark*. Cambridge, 1995. pp.100–113.
40. Gardiner A. The theory of proper names: a controversial essay. London : Oxford University Press, New York, Toronto. 2nd edition. 1954. VIII + 76 pp.

41. Keats-Rohan K. S. B. Biography, identity and names: Understanding the pursuit of the individual in prosopography. *Prosopography approaches and applications: A handbook*. Oxford : Prosopographica et Genealogica, 1967. pp. 139–181.
42. Langendonck W. Theory and typology of proper names. *Trends in linguistics. Studies and monographs*. Berlin, New York : Walter de Gruyter, 2007. 378 p.
43. Motschenbacher H. Corpus Linguistic Onomastics: A Plea for a Corpus-Based Investigation of Names. *Names*. 2020. Vol. 68:2. pp. 88–103.
44. Pazukhin R. Proper names: A dispute of misconceptions. *Studia Anglica Posnaniensia*. 1988. Vol 20. pp 33–45.
45. Swiggers P., Wouters A. On the origins of the participle as a part of speech. *History of linguistics*. 2005. pp. 50–66.
46. Tse Y. W. G. Pedagogical implications of Prototype Theory for the writing of English grammar textbooks: the case of proper names. *Selected papers on theoretical and applied linguistics*. 2000. Vol. 13. pp. 490–500.
47. Ullmann S. *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*. New York : Barnes and Noble, 1962. 278 p.

References:

1. Arutyunova N.D. (1976) Predlozhenie i ego smy'sl. Logiko-semanticheskie problemy'. [The proposal and its meaning. Logical-semantic problems]. Moskva: Nauka. 383 s. [in Russian].
2. Beleczkij A.A. (1972) Leksikologiya i teoriya yazy'koznaniya: (onomastika). [Lexicology and theory of linguistics: (onomastics)]. Kyiv: Izd-vo Kiev. un-ta. 209 s. [in Russian].
3. Belyaev A.N. (2001) Semantika i struktura nemeckix gidronimov [Semantics and structure of German hydronyms]. Dis. Cand. of Phil. Sciences: 10.02.04. Bashkir State University. Ufa. 192 s. [in Russian].
4. Bondaletov V.D. (1983) Russkaya onomastika [Russian onomastics]. Moskva: Prosveshhenie. 224 s. [in Russian].
5. Bulaxovskij L.A. (1954) Vvedenie v yazy'koznanie. [Introduction to linguistics]. Moskva : Uchpedgiz, 1954. 174 s. [in Russian].
6. Vel'mezova E.V. (2001) Imena sobstvenny'e v dvux e'volyucionistskix teoriyax nachala XX veka. [Proper names in two evolutionary theories of the early twentieth century]. *Imya: vnutrennyaya struktura, semanticheskaya aura, kontekst*, Moskva, January 30 – February 2, 2001. Ch. 1. S. 10-12. [in Russian].
7. Galkina-Fedoruk E.M. (1956) Slovo i ponyatie. [Word and concept]. Moskva: Uchpedgiz. 56 s. [in Russian].
8. Golomidova M.V. (1998) Iskusstvennaya nominaciya v russkoj onomastike. [Artificial nomination in Russian onomastics]. Ekaterinburg. 232 s. [in Russian].
9. Grodzinskij E.V. (1973) Ocherk obshhej teorii imen sobstvenny'x. [Essay on the general theory of proper names]. Moskva: Nauka. 87 s. [in Russian].
10. Ermolovich D.I. (2001) Imena sobstvenny'e na sty'ke yazy'kov i kul'tur. [Proper names at the junction of languages and cultures]. Moskva: R. Valent. 200 s. [in Russian].
11. Karpenko Yu.A. (1974) Russkaya onomastika: Programma special'nogo kursa dlya studentov filologicheskogo fakul'teta. [Russian onomastics: Special course programme for philological students]. Odessa. 17 s. [in Russian].
12. Karpenko Yu.O. (1975) Teoretychni zasady rozmezhuвання vlasnykh i zahalnykh nazv. [Theoretical principles of distinguishing between proper and common names]. *Movoznavstvo*, 4, 46-51. [in Ukrainian].
13. Kovalchuk O.P. (2019) Strukturno-semantychni osoblyvosti eponimiv anhliiskoi ta ukraiynskoi mov. [Structural and semantic features of English and Ukrainian eponyms]. Synopsis diss. Cand. of Phil. Sciences: 10.02.17. Ivan Franko National University of Lviv. Lviv. 20 p. [in Ukrainian].
14. Lebid A.Ye. (2015) Paradyhma realizmu: istyna v lohiko-semantychnii systemi G. Frege. [Paradigm of realism: truth in Frege's logical-semantic system]. *Worldview – Philosophy – Religion*, 8, 68-81.
15. Levi-Bryul' L. (1994) Sverx`estestvennoe v pervoby'tnom my'shlenii. [Primitives and the Supernatural]. Moskva : Pedagogika-Press, 1994. 608 s.
16. Lievokhina S.V. (2018) Lihvokohnityvni aspekty onimiv u khudozhnomu teksti v zhanri fentezi (na materialy tvoriv Ursuly Le Huin) [Cognitive linguistic aspects of onyms in the fantasy literary text (the data of Ursula Le Guin's novels)]. Synopsis diss. Cand. of Phil. Sciences: 10.02.04. Bohdan Khmel'nitsky National University of Cherkasy. Cherkasy. 306 p. [in Ukrainian].
17. Luchyk V. (2010) Sproba okhopyty neokhopne (retsenzii). [Attempt to cover the incomprehensible (review)]. *Ukrainska mova*, 2, 135–140. [in Ukrainian].
18. Luchyk V.V. (2013) Entsyklopediia istorii Ukrainy. [Encyclopedia of the History of Ukraine]. Vol. 10. Kyiv: Naukova dumka. 784 s. [in Ukrainian].
19. Mel'nikova Yu.N., & Shigoreva E.S. Status imen sobstvenny'x v leksicheskoy sisteme (v sopostavlenii s imenami nariczatel'ny'mi). [The status of proper names in the lexical system (in comparison with common nouns)]. *Leksikografiya i kommunikaciya* – 2015, Belgorod, April 23-24, 2015. S. 181-188. [in Russian].
20. Mill' Dzh.St. (2011) Sistema logiki sillogisticheskoy i induktivnoj. [A system of syllogistic and inductive logic]. Moskva: LENAND. 832 s. [in Russian].
21. Nikonov V.A. (2011) Vvedenie v toponimiku. [Introduction to toponymy]. Moskva: Izdatel'stvo LKI. 184 s. [in Russian].
22. Nikonov V.A. (1974) Imya i obshchestvo. [Name and society]. Moskva: Nauka. 280 s. [in Russian].
23. Reformatskij A.A. (2004) Vvedenie v yazy'kovedenie. [Introduction to linguistics]. Moskva: Aspekt Press. 536 s. [in Russian].
24. Synhaivska H.V. (2013) Vlasne imia v leksyko-semantychnii systemi movy. [Proper name in the lexical-semantic system of language]. *Problemy semantiky, prahmatyky ta kohnityvnoi lihivistyky*, 24, 365–373. [in Ukrainian].

25. Superanskaya A.V. (1973) Obshhaya teoriya imeni sobstvennogo. [General theory of proper names]. Moskva: Nauka. 366 s. [in Russian].
26. Superanskaya A.V. (1985) Chto takoe toponimika. [What is toponymy]. Moskva: Nauka. 182 s. [in Russian].
27. Superanskaya A.V., & Suslova A.V. (1978) O russkix imenax. [About Russian names]. Leningrad: Lenizdat. 214 s. [in Russian].
28. Tolstoj N. (1997) Eshhe raz o «semantike» imeni sobstvennogo. Izbranny'e trudy'. [Again on «semantics» of a proper name]. Moskva: Yazy'ki russkoj kul'tury'. T. 1. 520 s. [in Russian].
29. Torchynska T.A. (2016) Movlennievyy rozvytok molodshykh shkoliariv na onomastychnomu zmisti navchannia. [Speech development of junior schoolchildren on the onomastic content of education]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, 55, 220-225. [in Ukrainian].
30. Torchynskiy M.M. (2009) Struktura onimnoho prostoru ukrainskoi movy. Funktsionuvannia vlasnykh nazv [The structure of the onym space of the Ukrainian language. Functioning of proper names]. Khmelnytskyi. 374 s. [in Ukrainian].
31. Ufimceva A.A. (1968) Slovo v leksiko-semanticheskoy sisteme yazy'ka. [Word in the lexico-semantic system of the language]. Moskva: Nauka. 272 s. [in Russian].
32. Khudash M. (2013) Pokhodzhennia imen ta relihiino-mifolohichni funktsii davnoukrainskykh i spilnoslovianskykh yazychnytskykh bozhestv. [The origin of names and religious and mythological functions of ancient Ukrainian and All-Slavic pagan deities]. *Mandrivets*, 2, 4-16.
33. Chernobrov A.A. (2002). Filosofskie i logikometodologicheskie osnovy' teorii nominacii (na materiale anglijskix i russkix sobstvenny'x imen). [Philosophical and logical-methodological foundations of the theory of nomination (based on the material of English and Russian proper names)]. Synopsis diss. Doc. of Phil. Sciences: 10.02.04. Novosibirsk State Pedagogical University. Moskva. 38 p. [in Russian].
34. Chernskutov Yu.Yu. (2016) Razvitie semanticheskix idej v Britanskoy logike XIX veka. [The development of semantic ideas in British logic of the 19th century]. *Paquo.ru*, 2 (17), 111-133. [in Russian].
35. Chuchka A.P. (2005) Prizvyshecha zakarpatskykh ukrainsiv: istoryko-etymolohichni slovnyk. [Family names of Transcarpathian Ukrainians: historical and etymological dictionary]. Lviv: Svit. XLVIII, 701 s.
36. Shherba L.V. (1974) Yazy'kovaya sistema i rechevaya deyatel'nost'. [Language system and speech activity]. Leningrad: Nauka. 428 s.
37. Bloomfield L. (1933) Language. New York : Holst, Rinehart & Winston. 564 p.
38. Bréal M. (1897) Essai de sémantique. Science des significations. Paris : Hachette. 349 p.
39. Clark C. (1995) Socio-economic status and individual identity. *Words, Names and History. Selected Writings of Cecily Clark*. Cambridge. pp.100–113.
40. Gardiner A. (1954) The theory of proper names: a controversial essay. London: Oxford University Press, New York, Toronto. 2nd edition. VIII + 76 pp.
41. Keats-Rohan K. S. B. (1967) Biography, identity and names: Understanding the pursuit of the individual in prosopography. *Prosopography approaches and applications: A handbook*. Oxford: Prosopographica et Genealogica. pp. 139–181.
42. Langendonck W. (2007) Theory and typology of proper names. Trends in linguistics. Studies and monographs. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 378 p.
43. Motschenbacher H. (2020) Corpus Linguistic Onomastics: A Plea for a Corpus-Based Investigation of Names. *Names*, 68 (2), 88-103.
44. Pazukhin R. (1988) Proper names: A dispute of misconceptions. *Studia Anglica Posnaniensia*, 20, 33-45.
45. Swiggers P., Wouters A. (2005) On the origins of the participle as a part of speech. *History of linguistics*, 50-66.
46. Tse Y. W. G. (2000) Pedagogical implications of Prototype Theory for the writing of English grammar textbooks: the case of proper names. *Selected papers on theoretical and applied linguistics*, 13, 490-500.
47. Ullmann S. (1962) Semantics: An Introduction to the Science of Meaning. New York: Barnes and Noble. 278 p.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2021
The article was received 21 January 2021